

YOSHLARNING HARBIY-VATANPARVARLIK TARBIYASIDA RAHBARLIK  
FAOLIYATI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7841145>

Mustaev Ruslan Damirovich

*Fardu harbiy ta'lim fakulteti O'IB dekan o'rinbosari*

Abdumuatalov Muxriddin Mamazulun o'g'li

No'monov Ilhomjon Boxodirjon o'g'li

*Fardu harbiy ta'lim fakulteti 4- bosqich kursantlari*

**Annotatsiya:** *Har qanday murakkab tizim singari harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi ham boshqaruv bo'lishini taqozo etadi. Boshqaruv vazifalari ko'p qirralidir, lekin uning eng asosiysi bu boshqariladigan tizimning holatini o'rganishdir. Bu yerda so'z harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining tashkillanishi va uning natijalari, ya'ni o'quvchilarning harbiy xizmatga munosabati, Vatan himoyasiga shayligi to'g'risida va bu ishlarni takomillashtirish bo'yicha qarorlar qabul qilish to'g'risida bormoqda.*

**Kalit so'zlar:** *Vatan himoyasiga shaylik, vatanparvarlik tuyg'usi, umumiy va maxsus talablar, axloqiy-siyosiy tayyorgarlik, harbiy-texnik tayyorgarlik, harbiy faoliyat, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi tamoyillari, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining shakl va usublari, rag'batlantirish uslubi.*

Bu asosiy vazifalardan tashqari, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining hisobotini yurgizish va uni tahlil qilish, pedagog kadrlarni tanlash va joyiga qo'yish, ularning vazifalarini belgilash va tartibga keltirish, shuningdek, bu ma'suliyatli ishda ularni nazorat qilish va rag'batlantirishni ham o'z ichiga oladi.

Harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi pedagog boshqaruvining muhim tamoyillari quyidagilardir:

ilmiylik, ya'ni har xil yoshdagi o'quvchilarda harbiy-vatanparvarlik tuyg'ularini rivojlanishi qonuniyatlarini hisobga olishga asoslanganligi;

jamoaviy va yakkaboshlik boshqaruvining birligi;

oshkoralik, ishchanlik, butun pedagog jamoaning o'quv yurti boshqaruvida qatnashishi;

har bir kishining topshirilgan topshiriqqa shaxsiy ma'suliyati;

harbiy-vatanparvarlik tarbiyasini tashkillashning rejaga asoslanganligi;

tarbiyaviy ishlarda eng muhim yo'nalishlarni tanlab olish va ularni rivojlantirish malakasining borligi;

harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi jarayoniga keng ommani jalb qilish va boshqalar.

Boshqaruv faoliyati bu, eng avvalo, o'quv yurti ma'muriyatining vazifasi bo'lib u ma'muriy topshiriq berish usullari bilan birga uslubiy usullardan ham keng foydalanishi kerak. Bu o'qituvchilarning va sinf rahbarlarini harbiy-vatanparvarlik ishlaridagi pedagogik mahoratlarini o'sishga yordam berishi, o'quv yurtida faollik va bu ishlarning yakuniy natijasiga intilish kabi ijobiy holatlarini shakllanishiga xizmat qilishi zarur.

Boshqaruv faoliyatining muvaffaqiyati pedagogik jamoa o'rtasida vazifalarni aniq taqsimlash bilan bog'liqdir.

Quyida biz o'quv yurti ma'muriyati va o'qituvchilarining harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi borasidagi vazifalarini ko'rib chiqamiz.

O'quv yurti direktorining vazifalari quyidagilardan iboratdir:

-o'quv yurtida harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi ishlariga umumiy rahbarlik qilish, kadrlarni tanlash, ularni o'z joyiga qo'yish va tarbiyalash;

-harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi ishlari holatini tahlil qilish, uni rejalashtirish va jamoat o'quv yurtidan tashqari tashkilotlar bilan muvofiqlashtirish;

-harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi faoliyati, o'qituvchilarning pedagogik mahoratlarini oshirish harbiy tashabbuslar bilan chiqish va ularni amalga oshirish;

-o'quv yurti miqyosida harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi ishlarini nazorat qilish va hisobotni yurgizish;

-harbiy-vatanparvarlik tarbiyasini tashkillash uchun zarur bo'lgan moddiy, ijtimoiy va axloqiy-ruhiy sharoitlarni yaratish;

-o'quv yurtidagi yoshlar taraqqiyotiga amaliy yordam ko'rsatish.

Bulardan tashqari o'quv yurti direktori harbiy- vatanparvarlik tarbiyasi bo'yicha pedagogik kengashning raisi bo'lib ham hisoblanadi.

Direktorning ma'naviy va ma'rifiy ishlar bo'yicha o'rinbosarining vazifalari:

-o'quv fanlarining harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi bo'yicha vazifalarni yehish imkoniyatlarini aniqlaydi va ularni o'quv tarbiya jarayonida amalga oshiradi;

-o'quvchilarni Vatan himoyasiga tayyorlash bo'yicha dars va darsdan tashqari amalga oshiriladigan ishlar birligini va o'zaro hamkorligini ta'minlaydi;

-o'quv tarbiya jarayonini harbiy-vatanparvarlik yo'nalishida olib borilishi haqida g'amxo'rlik qiladi va bu borada amaliy va nazariy konferensiyalar, seminarlar, pedagogik jamoa yig'ilishlarini o'tkazadi, shuningdek, o'qituvchilarga uslubiy yordam beradi;

-darsdan va maktabdan tashqari vaqtdagi harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi ishlariga rahbarlik qiladi;

-Yoshlar tashkilotlariga ommaviy-mudofaa ishlarini tashkillash va o'tkazishga uslubiy yordam beradi;

-«Shunqorlar» va «Temurbeklar» harbiy-sport o'yinlarini o'tkazish bo'yicha maslahatchilar kengashiga rahbarlik qiladi;

sinf rahbarlari tomonidan rejalashtiriladigan harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi ishlarini nazorat va tahlil qiladi, ularni aniq bir maqsadga yo'naltirilganligini ta'minlaydi;

-sinf rahbari va fan o'qituvchilariga harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi ishlari bo'yicha uslubiy yordamlar beradi;

-o'quv yurtining boshqa tashkilotlar va muassasalar bilan harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi bo'yicha bo'lgan aloqa va o'zaro hamkorliklarni muvofiqlashtiradi.

Sinf rahbarining vazifalari:

-sinf jamoasining harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi bo'yicha faoliyatiga rahbarlik qiladi;

-ushbu sinf bilan ishlaydigan o'qituvchilar ishlarini rejalashtiradi va ularni muvofiqlashtiradi;

- o‘quvchilarda harbiy-vatanparvarlik tuyg‘ularining shakllanishini doimiy ravishda kuzatib boradi;
- harbiy- vatanparvarlik tarbiyasi jarayoniga tuzatishlar kiritadi va bu jarayonga ota-onalar va mutasaddi tashkilotlar vakillarini jalb qiladi.
- Fan o‘qituvchilarining vazifalari:
- o‘quv tarbiya jarayonining harbiy-vatanparvarlik yo‘nalishida bo‘lishini, o‘z fani vositalari yordamida bo‘lajak Vatan himoyachisi shaxsini shakllanishini ta‘minlaydilar;
- darsning tarbiyaviy maqsadlari tarkibiga doimiy ravishda harbiy-vatanparvarlik jihatlarini kiritadilar, o‘quv maqsadiga muvofiq material tanlaydilar va uni faol uslublar bilan bayon qiladilar;
- o‘quv yurtining Yoshlar tashkilotlariga pedagogik yordam ko‘rsatadilar;
- «Vatanparvar», Yoshlar tashkilotlarining birlamchi jamiyatlariga rahbarlik qiladilar; to‘garaklarda o‘tkaziladigan mashg‘ulotlardan o‘quvchilarning harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi uchun foydalanadilar.
- Chaqiruvga qadar boshlang‘ich tayyorgarlik rahbarining vazifalari:
- o‘quv yurti direktorining ma‘naviy-ma‘rifiy ishlar bo‘yicha o‘rinbosari bilan birgalikda o‘quvchilarni harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi bo‘yicha tadbirlarni rejalashtiradi, Yoshlarni Vatan himoyasiga tayyorlashlarida sinf rahbarlari va fan o‘qituvchilariga uslubiy yordam ko‘rsatadi;
- o‘quv soatlari vaqtida CHQBT bo‘yicha va darsdan tashqari vaqtlarda fakultativ mashg‘ulotlar o‘tkazadi;
- o‘quv yurti ma‘muriyati yordamida CHQBT moddiy bazasini rivojlantiradi va takomillashtiradi;
- CHQBT fanini boshqa fanlar bilan fanlararo bog‘liqligini ta‘minlaydi;
- harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi bo‘yicha faollar kengashini tayyorlashga rahbarlik qiladi;
- harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi bo‘yicha pedagogik kengashga va Yoshlar tashkilotlariga «Shunqorlar» va «Temurbeklar» harbiy-sport o‘yinlarini tashkillash va o‘tkazishda uslubiy yordam ko‘rsatadi;
- harbiy-texnik to‘garaklarini tashkillaydi va ular ishiga rahbarlik qiladi;
- o‘quv yurtida ommaviy-mudofaa ishlari bo‘yicha tadbirlarga rahbarlik qiladi va bu ishlarga mas‘ul shaxslar, tashkilotlar, o‘qituvchilar, zaxiradagi faxriylar va ota-onalarni jalb qiladi;
- yuqori sinf o‘quvchilari bilan ommaviy-mudofaa to‘garaklarida shaxsan mashg‘ulotlar o‘tkazadi;
- «Vatanparvar», Yoshlar ittifoqi singari tashkilotlarning birlamchi jamiyatlariga uslubiy yordam beradi;
- harbiy qismlar va xomiy tashkilotlar bilan o‘quv yurti o‘rtasidagi aloqalarni ta‘minlaydi;
- o‘quvchilarda harbiy xizmatga, harbiy kasblarga bo‘lgan qiziqishni rag‘batlantiradi va harbiy kasblarga yo‘naltirish ishlarini olib boradi;
- harbiy qismlar, homiy tashkilotlar va boshqa tashkilotlarning yordamidan CHQBT fani, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi samaradorligini oshirishda, o‘quv-moddiy bazasini takomillashtirishda foydalanadi.

**FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:**

1. Мамаджанов, А. М., & Султонов, С. (2023). ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ И ОСНОВНЫЕ ЗАДАЧИ ЗАКОНА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН «ОБОРОНЕ». O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 2(17), 459-465.
2. Мамаджанов, А. М., & Султонов, С. (2023). ПРАВО И ЕГО РОЛЬ В ГОСУДАРСТВЕННОМ СТРОИТЕЛЬСТВЕ. ВОПРОСЫ ЗАЩИТЫ ГОСУДАРСТВА В КОНСТИТУЦИИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН. Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities, 11(2), 330-337.3.
3. Otakoziyevna, G. F., & Mamazul, A. M. (2022). THE IMPORTANT ROLE OF EDUCATION IN EDUCATION OF YOUTH. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(1), 381-383.
2. Хайдарали о'ғ'ли, X. N., Комилjon о'ғ'ли, Y. Q., Sardorbek No'monjon о'ғ, S., & Saydaliyevich, U. S. (2022). VATANPARVARLIK MAVZUSIDA NAZARIY KONFERENSIYALAR TAYYORLASH VA O 'TKAZISH. INTELLECTUAL EDUCATION TECHNOLOGICAL SOLUTIONS AND INNOVATIVE DIGITAL TOOLS, 1(12), 107-111.